

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження **Пилявець Наталії Ігорівни**
на тему **«Когнітивні стилі особистості як чинник формування
самозбережувальної поведінки студентської молоді»**,
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 053 Психологія,
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науково-дослідними темами. Дисертація, що рецензується присвячена досить актуальній на сьогодні темі, яка знаходиться на стику когнітивної та поведінкової проблематики. Суто науковий інтерес до неї підкріплюється вимогою життя до формування у молодих людей такого життєвого стилю, який би сприяв формуванню самозбережувальної поведінки. Адже реалії останніх років змушують замислитися над необхідністю формування у молоді не лише здорового способу життя, а й уміння захистити себе від специфічних ризиків, таких як небезпека вірусних захворювань, нестабільність соціально-політичної ситуації, безпосередня загроза життю і здоров'ю під час воєнного стану, не знецінюючи при цьому необхідності піклуватися про своє здоров'я та добробут в мирний час. Пошук нових шляхів формування спрямованості на самозбережувальну поведінку є вкрай складним завданням без розуміння тих факторів, які безпосередньо впливають на прийняття молодою людиною «внутрішнього рішення» про дотримання того чи іншого способу життя. Дослідження когнітивних стилів студентської молоді передбачає вивчення особливостей прийому та переробки інформації від оточення, переважаючих способів реагування на неї та чинників, які впливають на прийняття рішення. Це дає можливість детально проаналізувати стильові особливості мислення людей, які обирають здоровий спосіб життя, що стане основою подальшого удосконалення шляхів і методів формування самозбережувальної поведінки.

Дисертаційне дослідження виконане в рамках наукової школи кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету: «Формування особистості як суб'єкта самотворення та самозбереження». Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Хмельницького національного університету (протокол № 3 від 31 жовтня 2019 року).

Нові факти, отримані здобувачем. У результаті ретельного наукового пошуку дисертанткою *вперше* встановлено взаємозв'язок когнітивних стилів особистості з рівнем сформованості самозбережувальної поведінки студентів; визначено стилі самозбережувальної поведінки сучасної молоді; розроблено модель та програму соціально-психологічного тренінгу формування та корекції самозбережувальної поведінки студентів; *уточнено* феноменологію та показники сформованості самозбережувальної поведінки особистості з точки зору їх психологічної сутності та уявлення про особливості когнітивних стилів студентської молоді; *набули подальшого*

розвитку стратегії, методи та прийоми формування самозбережувальної поведінки особистості, а саме, запропоновано програму формування та корекції самозбережувальної поведінки студентів та розроблена низка практичних рекомендацій студентам щодо формування самозбережувальної поведінки.

Значення отриманих результатів для науки і практики полягає в тому, що отримані дані дають можливість викладачам, психологам, кураторам студентських груп закладів вищої освіти поглибити наукове розуміння феномену самозбережувальної поведінки особистості та особливостей когнітивних стилів сучасної студентської молоді; дозволяють під час психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу здійснювати моніторинг рівня сформованості самозбережувальної поведінки студентів та, використовуючи запропоновану тренінгову програму, оптимізувати процес її формування. Крім того, результати дисертаційного дослідження можуть бути використані під час викладання таких дисциплін як «Диференційна психологія», «Психологія здоров'я», «Збереження психічного здоров'я» та інших дисциплін, що включають дотичні за змістом теми.

Основні результати дослідження впроваджено в освітній процес КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти» (довідка про впровадження від 05.06.2023) та в роботу психологів ГО «Центр розвитку дітей та молоді майбутнього «Аліса» (довідка про впровадження від 27.01.2023).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих в дисертаційному дослідженні.

Науково-поняттєвий апарат дисертації визначено відповідно до обраної теми дослідження. Дисертанткою чітко окреслено об'єкт і предмет, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено науково новизну та практичне значення одержаних результатів, теоретико-методологічні засади дослідження. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх вірогідність забезпечені: використанням широкої бази теоретичних джерел за темою дисертації; достатнім масивом емпіричних даних, на основі яких були зроблені висновки; використанням адекватно підібраних методів математичної статистики.

Ознайомлення зі змістом дисертації та основними публікаціями автора дозволяє зробити висновок про те, що мета дослідження досягнута, завдання виконані в повному обсязі. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, сформульованих автором особисто.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел, який налічує 207 найменувань. Загальний обсяг дисертації становить 230 сторінок, обсяг основного тексту – 160 сторінок. Робота містить таблиці, рисунки та додатки.

В першому розділі дисертації «Теоретико-методологічний аналіз проблеми самозбережувальної поведінки особистості студента» на основі аналізу наукових джерел з філософії, психології, соціології обґрунтовано теоретичні основи формування самозбережувальної поведінки студентської молоді, визначено основні її чинники, розглянута психологічна сутність та зміст когнітивних стилів особистості як детермінант формування самозбережувальної поведінки, визначено основні напрямки подальшого експериментального дослідження.

В другому розділі «Вплив когнітивних стилів особистості на формування самозбережувальної поведінки студентської молоді» представлені результати експериментального дослідження. Визначено найважливіші характеристики, притаманні людині, яка є суб'єктом самозбереження (показники самозбережувальної поведінки), підібрано діагностичний інструментарій дослідження, з'ясовано рівні сформованості самозбережувальної поведінки студентів і доведено їх зв'язок з особливостями когнітивно-стильової організації студентів. Крім того, визначено типи (стилі) самозбережувальної поведінки студентів та з'ясовано, що молоді люди, які дотримуються різних стилів самозбережувальної поведінки різняться і за когнітивними стилями. Таким чином, авторкою було доведено припущення про те, що когнітивні стилі особистості виступають одним із чинників самозбережувальної поведінки студентської молоді.

Третій розділ дисертації «Особливості формування самозбережувальної поведінки студентської молоді» містить узагальнену, розроблену авторкою на основі теоретичних джерел та результатів проведеного дослідження, модель формування самозбережувальної поведінки студентів, обґрунтування та результати впровадження програми соціально-психологічного тренінгу формування та корекції самозбережувальної поведінки студентської молоді.

Вважаємо за доцільне зазначити що кожний розділ дисертаційної роботи має свою наукову значимість та слугує науковим підґрунтям для наступного, в результаті об'єднання всіх розділів сформульовано цілісне та системне теоретико-практичне дослідження.

В роботі логічно обґрунтовано та визначено мету, об'єкт та предмет дослідження. Було обрано доцільні для даної тематики дослідження методи, що дало можливість вивчити, розкрити, узагальнити питання впливу когнітивних стилів особистості на формування самозбережувальної поведінки студентів.

Повнота викладу матеріалів дисертації у наукових публікаціях.

Основні результати дослідження за темою дисертації опубліковано у 9 наукових працях, з них 5 наукових статей у фахових виданнях України (категорія "Б") в галузі психології, 4 публікації у матеріалах наукових конференцій.

Ідентичність змісту анотацій і основних положень дисертації.

Структурна побудова та зміст анотацій українською й англійською мовами ідентичні основним положенням дисертації. За змістом дисертаційна робота Пилявець Н.І. повністю відповідає спеціальності 053 Психологія.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Пилявець Н.І., вважаємо за необхідне висловити окремі зауваження і рекомендації, що можуть мати дискусійний характер:

1. У першому розділі дисертації здійснено ґрунтовний аналіз досліджуваної проблеми, проаналізовано велику кількість праць українських і зарубіжних учених. Зокрема, заслуговує на увагу аналіз наукових праць, присвячених дослідженню феноменології самозбережувальної поведінки особистості. Вважаємо, що цю частину дисертації можна було б посилити, якби авторка розкрила закордонний досвід практичної роботи психологів з метою формування самозбережувальної поведінки різних категорій осіб.

2. У роботі зустрічаються технічні огріхи, які не впливають на якість викладення матеріалу.

3. За результатами дисертаційного дослідження було б доцільно видати методичні рекомендації науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти щодо формування самозбережувальної поведінки студентської молоді.

4. Дисертація набула б більшої завершеності, якби авторка детальніше розкрила перспективи подальшого дослідження, що відкривають одержані результати.

Однак вказані зауваження і рекомендації не знижують теоретичної і практичної значущості роботи, їх врахування допоможе удосконалити подальшу наукову роботу автора.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності.

При детальному розгляді дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не виявлено.

Висновок. Рецензована робота є завершеною, самостійною науковою працею, що містить наукові результати, яким властива наукова новизна, теоретичне та практичне значення, що свідчить про оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності й особистий внесок у вирішення означеної проблеми.

Дисертаційна робота Пилявець Наталії Ігорівни «Когнітивні стилі особистості як чинник формування самозбережувальної поведінки студентської молоді» за науковим рівнем, практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 та «Вимогам до оформлення

дисертації», затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, а також напрямом наукових досліджень освітньо-наукової програми Хмельницького національного університету зі спеціальності 053 Психологія, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки. Вищезазначене дає підстави стверджувати, що Пилявець Наталія Ігорівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Рецензент
доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземних мов
Хмельницького національного університету

Катерина ОЛЕКСАНДРЕНКО

Підпис засвідчую
Проректор з наукової роботи
Хмельницького національного університету,
доктор технічних наук, професор

Олег СИНЮК

